

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

В сучасних умовах глобалізаційних процесів, розвитку міжкультурного співробітництва та комунікації, проблема поповнення словникового складу французької мови лексикою іншомовного походження набуває особливої актуальності.

Аналіз французьких словників (2, 3, 4) дає підстави стверджувати, що вони містять значну кількість іншомовних запозичень з класичних, романських та германських мов. Основною причиною проникнення іншомовної лексики у французьку мову вважають необхідність називати нові реалії суспільного життя та відсутність відповідних еквівалентів у мові-реципієнті. У цьому зв'язку слід зазначити, що французька мова запозичувала іншомовну лексику, ще починаючи з IX століття. Не зупиняється цей процес і в наші дні.

Процес запозичення з латинської мови розпочався ще в період становлення національної французької мови (IX – XVст.) коли у її словниковому складі не було необхідної лексики для назви багатьох абстрактних понять: *autorité* (lat. *autoritas*) – влада, *procès* (lat. *processus*) – судовий процес, *vérité* (lat. *veritas*) - правда та інші. Читаючи твори Рабле та Монтеня, можна зустріти багато латинських виразів, які заповнювали прогалини у словнику рідної мови.

В епоху Відродження (XVI ст.) французький словник поповнився такими новими словами як *éducation* (lat. *educatio*), *évolution* (lat. *evolutio*), *pacifique* (lat. *pacificus*), *assimiler* (lat. *assimilare*), *exister* (lat. *existere*) та багато інших.

Щодо грецьких запозичень та значна їх частина потрапила у французьку мову через латинську ще в епоху середньовіччя, напр. *hipocrite*, *paradis*, *ode*, *académie*, інші увійшли до французького словникового складу безпосередньо з грецької мови, наприклад *enthousiasme* (gr. *enthousiasmos*), *hygiène* (gr.

hugieinon), *oligarchie* (gr. oligarkhia), *archipel* (gr. arhipelagos) та ін. Французька мова запозичила також і значну кількість афіксів, які залишаються продуктивними і в наші дні.

Вплив італійської мови став особливо відчутним у XVI столітті, в період, коли Італія першою з країн Європи досягла високого рівня економічного та культурного розвитку.

Італійські запозичення займають чільне місце у французькому словнику. Це насамперед музичні терміни: *ballet* (it. baletto), *fugue* (it. fugas), *allegro*, *adagio*, *libretto*, *trio*, *maestro* та ін. Військові терміни: *bastion*, *canon*, *escorte*, *citadelle*, *attaquer*, тощо. Архітектурні: *mosaïque*, *arabesque*, *arcade*, *façade*, *fronton*, *acquarelle*, які згодом стали інтернаціональними термінами. Багато слів італійського походження увійшли у повсякденне життя французького народу: *appartement* (it. appartamento), *carnaval* (it. carnevalo), *bizarre* (it. bizzaro). Деякі з них зазнали фонетичних та морфологічних змін, від них утворилися похідні слова, що свідчить про повну їх асиміляцію у французькій мові. Наприклад: *valise* (it. valiggio) – *dévaliser*, *camp* (it. campo) – *camper*, *décamper*.

Німецькі та іспанські запозичення складають незначну частину французького словника. Це здебільшого військова термінологія: фр. *sabre* (нім. Säbel), фр. *vlockhouse* (нім. Blockhaus), спеціальні технічні терміни: *quart*, *potasse*, *zinc*, *cobalt* та ін.

З іспанських запозичень найбільш вживаними стали військова, мистецька та побутова лексика (*casque*, *flotille*, *embacadère*, *sérénade*, *sieste*, *cigare*), тощо.

Та все ж найбільш вагоме місце у загальному французькому словнику займають англо-американські запозичення, які починаючи з XVII століття проникають у всі сфери життя французького народу через художню літературу, рекламу, засоби масової інформації, витісняючи французьку лексику (*lunch*, *hot-dog*, *pop-corn*, *best seller*, *meeting*, *marketing*, *hobby*, *manager*, *news*, *parking*, *speaker*, *week-end*, *prime-time*, *desing* та багато інших).

Розповсюдження англо-американізмів набуло у Франції такого розмаху, що почало викликати занепокоєння у французьких вчених, які вважають, що надмірне вживання англіцизмів – це лише данина моді. Виступаючи за чистоту рідної мови вони наголошують, що вживати іншомовні терміни потрібно лише у тому випадку, коли немає відповідного слова у французькому словнику: напр. *pudding, samowar, taïga, blaser, cédérom*. На думку вчених немає жодного вибачення за вживання англіцизму *shopping*, коли у французькій мові є такі чудові слова як *achat, emplette, acquisition*.

Розглядаючи іншомовні запозичення з точки зору адаптації у французькій мові, їх можна поділити на дві групи:

- запозичення, які зберегли свою орфографію (напр. *football, whisky, happy-end*), що дозволяє мовцям правильно писати та вимовляти подібні запозичені терміни відповідно до фонетичних норм французької мови;
- запозичення, які зазнали певних фонетичних та морфологічних змін наприклад англ. *scanner* [skanə] – фр. *scanner* [skanoer], англ. *reporter* [ripotə] – фр. *reporter* [rɛportoer]. Деякі терміни мають два варіанти вимови та орфографії: *scanner – scanneur, reporter - reporteur*.

Значна частина іншомовної лексики запозичується в одному із своїх значень. Так наприклад пряме значення англ. терміну *blush* - приплив крові до обличчя. Французька ж мова запозичила це слово лише у переносному значенні *blush – fard, à joues* (косметичний засіб для обличчя). Коли ж функціонуючи у мові-реципієнті іншомовні слова набувають полісемічних значень або переосмислюються відповідно до основних моделей словотворення мови, яка запозичує, то це є незаперечним доказом, що вони органічно увійшли в систему мови та набули статусу французьких лексичних одиниць. Багатозначність французької лексики є результатом метафоричного та метонімічного переносу значень, які широко використовуються у французькій мові. Одні запозичення переосмислюються, інші відразу ж починають вживатися у переносному значенні. Наприклад: *audit* – 1) звітність, ревізія. 2)

ревізор. При назві нового поняття шляхом переосмислення, запозичене слово у більшості випадків не змінюється. Аналіз особливостей іншомовної лексики свідчить про те, що потрапляючи у французьку мову, вони переосмислюються згідно універсальних законів трансформації слів.

Рівень адаптації іншомовних термінів залежить від їх походження, структури, смислу та сфери вживання. Схоже латинське походження багатьох іншомовних термінів та етимологічна спорідненість значною мірою сприяє асиміляції запозичень з інших мов. Саме тому потрапляючи у французьку мову, вони зазнають незначних фонетичних та морфологічних змін.

Іншомовні запозичення, які повністю асимілювались у французькій мові характеризуються здебільшого функціонально-стилістичними особливостями, тобто закріплюються за певними сферами вживання (професійна, технічна, спортивна термінологія, специфічна термінологія засобів масової інформації, тощо).

Вважається, що повна асиміляція іншомовних слів відбувається у тому випадку, коли їх морфологічна структура, семантичні та синтаксичні особливості збігаються з відповідними характеристиками у французькій мові.

Література

1. Сидельникова Л.В. Практикум з історії французької мови. – К.: КНПУ, 2004. – 192с.
2. Le maxidico. Dictionnaire encyclopédique de la langue française. – Edition de la connaissance. – 1996. – 1716p.
3. H. Walter. L'aventure des mots français venus d'ailleurs. Université de Haute-Bretagne: R. Laffont, 2001. - 245p.
4. Dictionnaire des expressions nées de l'histoire. – P. – 1992. – 226p.
5. Le Petit Robert. – Paris.: Dictionnaires le Robert., 2003 – 2756p.

